

מנחות ו

משה שווערד

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ה עמוד ב

ת"ר: כשהוא אומר מן הבקר למטה, שאין ת"ל, אלא להוציא את הטרפה. והלא דין הוא, ומה בעל מום שמותר להדיוט - אסורה לגבוה, טריפה שאסורה להדיוט - אין דין שאסורה לגבוה!

1. שערים מצויינים בהלכה - זבחים קד

והנה יש שדנו מכאן אודות מש"כ בתשו' הריב"ש (סי' קסג) שגם במקדש היו בודקין הריאה, כדי שלא יקריבו פסול לגבוה, והרי הכא איתא שלא היו מפשיטין קודם זריקה, אך יש שמיישבים שעשו בדיקת פנים, ובוזא א"צ להשהות כ"כ, ויש דלא ניחא להו בתירוץ זה, כיון שפשטות המשנה בתמיד ורמב"ם הנ"ל משמע שלא עשו שום דבר קודם לזריקה, והאריך בזה הגר"ש קלוגער בכמה מספריו, וגם

ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה. עיי' ברש"י שאין הכהנים רגילין בכך שאסור לשהות הדם כל כך. ניע"י בתוס' הרא"ש ב"ק קיא.]. ועיי' במשנה תמיד (ל:) שחט השוחט וקבל המקבל כו', ונותן מזרחה צפונה כו', היה מפשיט ויורד עד שמגיע לחזה כו'. ומוכח שכן היא הסדר, זריקה קודם להפשט, וכן במשנה פסחים (סד.) שחט ישראל וקבל הכהן כו', וזרקו זריקה כו', כיצד תולין ומפשיטין כו'. ניע"י בתוספתא קרבנות פ"ט ה"ד, וחס"ד שם].

ויש לציין שכבר נמצא בראשונים שמכאן מוכח שע"כ שלא היו מוציאין הריאה קודם זריקה, נדנו מזה אודות שיטת תשו' רש"י (הובא בר"ן חולין ג. מדפי הרי"ף) לסמוך על רוב במקום שלא ברקו הריאה, ועיי' בטור וב"י יו"ד סי' לט, וז"ל האור זרוע (טריפות סי' תיא) ואמרי' בפ' טב"ר דמודה רבי שאין הפשט קודם זריקה, והתם מסיק לבסוף סתמא דתלמודא, אבע"א אפי' תוקמה כראבר"ש מודה שאין הפשט קודם זריקה, ומאחר שלא היה מפשיט קודם זריקה, כש"כ שלא היה מוציא הריאה קודם זריקה כו' ניע"י

2. דף על הדף מסכת מנחות דף ה עמוד ב

בגמ': והלא דין הוא ומה בעל מום וכו'.

עוד הביא הגאון ר' יוסף ענגיל ז"ל בספרו לקח טוב (כלל ב') הנ"ל את דברי הרב המגיד (פ"ב דמאכלות אסורות הלכה א') שכתב לחדש, דאע"ג קי"ל דאין עונשין מן הדין, עכ"ז בדבר שנאסר כבר בלאו הבא מכלל עשה. אז מזהירין ועונשין מן הדין ע"כ. והקשה עליו הגר"י ענגיל ז"ל מהגמ' כאן, דמה הקשתה הגמ' והלא דין הוא וכו'. הא איצטריך שפיר קרא דבן הבקר, למלקות אם הקריב טריפה, דאלו מק"ו לחודא הרי אין עונשין מן הדין, ואילו השתא דאיכא עשה דמן הבקר שוב שפיר עונשין מכח הק"ו מבע"מ, כמו שיש מלקות במקריב בעל מום.

ואין לומר דבלא"ה איכא מלקות מכח לאו דלא ירצה, דלומד על כל הפסולין שבשור ושה שהוא בלא ירצה וכמבואר בחולין דף פ' ע"ב ע"ש, דזה אינו, דאין הלכה כאותה סוג' רק דלאו דלא ירצה הוי לאו שבכללות ואין לוקין עליו וכמ"ש הרמב"ם ז"ל (בפ"ג מה' איסורי מזבח ה"ז) עש"ה ובלחם משנה ד"ה ויראה לי עש"ה, ואין לומר דגם סוג' דמנחות הנ"ל לאו דקושטא היא, וסוברת דיש מכות אלאו דלא ירצה, דזה אינו דפירכא דק"ו הנ"ל דנאמרה בבריתא שמה עש"ה, וא"כ צריכה להתפרש גם למ"ד דלאו שבכללות אין לוקין עליו, וכמו שבכל הש"ס פרייטא מבריתא על אמורא.

3. שיטה מקובצת אות א

4. ספר שאגת אריה - סימן כט

כלאים בעיצית ובבגדי כהונה שלא במקום מצוה:

שאלה, הא דקיימא לן כלאים בציצית שרי רחמנא, אם הוא דווקא במקום מצוה, או אפילו שלא במקום מצוה, כגון לנשים, או בטלית שאולה דפטור מן הציצית, ואף על גב דאין לנו תכלת, מכל מקום נפקא מינה על ידי זה לכמה דיני ציצית וכמו שיתברר לפנינו בס"ד: תשובה, הנה עוד כיוצא בזה מצינו דשרי רחמנא כלאים בבגדי כהונה, וגם שם מצינו שנחלקו חכמים הקדמונים בזה אי שרי דוקא במקום מצוה כגון בשעת עבודה, או אפילו שלא במקום מצוה נמי שרי (יומא טז, א). ותחלה ראיתי לבאר הא דבגדי כהונה ואחר כך אבאר הא דכלאים בציצית.

הנה מצינו להרמב"ם שכתב בספ"י מהל' כלאים (הל' לב) כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני האבנט שהוא כלאים ולא הותר בו אלא בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית. וכן כתב בפ"ח מהל' כלי המקדש (ה"א ו"ב) בגדי כהונה מותר ליהנות בהן, לפיכך לובשם ביום עבודתו ואפילו שלא בשעת עבודה, חוץ מן האבנט מפני שהוא שעטנז, אסור לכהן הדיוט ללבוש אלא בשעת עבודה ע"כ. וכתב עליו הראב"ד בהל' כלאים, טעה בזה שהרי אמרינן במסכת יומא פרק בא לו כהן גדול (סט, א) במקדש

אפילו שלא בשעת עבודה מותר, ובהל' כלי המקדש כתב על דברי הרמב"ם לא מחזור מן הגמרא הכי אלא כל היום מותר במקדש ע"כ. ובאמת אין זה השגה דהא דקאמר הש"ס במקדש אפילו שלא בשעת עבודה מותר, לאו אבנט קאי ומשום כלאים, אלא אבגדי כהונה קאי, וקא משמע לן דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ולבר מאבנט, ד"ל דאסור שלא בשעת עבודה משום כלאים וכדברי הרמב"ם:

ואין להביא ראיה נמי לדברי הרמב"ם מהא דאמרינן בפ"ק דמנחות (ה, ב) דתניא התם כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין תלמוד לומר אלא להוציא את הטרפה, והלא דין הוא מה בעל מום שמותר להדיוט אסור לגבוה, טרפה שאסורה להדיוט אינו דין שאסורה לגבוה כו', ואם השבתה כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ת"ל להוציא את הטרפה, ואמרינן מאי אם השבתה, ואמר רב אדא בר אבא משום דאיכא למימר כלאים תוכיח שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה, כלומר בבגדי כהונה, ופריך מה לכלאים שכן הותרו מכללן אצל הדיוט בציצית, ומשני אטו ציצית צורך הדיוט הוא, מצוה היא, ודחי אלא מה לכלאים שמצוותן בכך. ואי כדברי הראב"ד שכלאים בבגדי כהונה הותרו לגמרי אפילו שלא לצורך עבודה, א"כ מאי קאמר מה לכלאים שמצוותן בכך הרי אפילו שלא במקום מצוה הותר לגמרי בבגדי כהונה. (וכן יש להקשות לר"ח שפירש דכלאים בציצית שרי לגמרי אפילו שלא במקום מצוה, כגון בלילה או לנשים וכמו שאכתוב לקמן בס"ד):

וי"ל דמ"מ גבי עבודה לא הותר שלא במקום מצוה אלא משום מיגו דהותר במקום מצוה הותר נמי שלא במקום מצוה, והרי במקום מצוה שהוא עיקר הגורם להתיר נמי שלא במקום מצוה מצוותו בכך, משא"כ גבי טרפה שלעולם אין מצוותו בכך, שהרי איפשר בכשרה...

5. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

דאיכא למימר ליהדר דינא ותייתי במה הצד - מצינו כאן צד השהו מחודש שאינו בא לקיים הק"ו ולמילף דינא אלא לסתור הדין - שטמ"ק (אות ב')

6. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

ונתיבות הקודש הקשה דנימא דאצטריך ב' קראי דליהוי שנה הכתוב לעכב.

7. דף על הדף מסכת מנחות דף ו עמוד א

בגמ': וטריפה מהכא נפקא. מהתם נפקא. ממשקה ישראל מן מותר לישראל וכו'. נשאל הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א: למש"כ תוס' הרא"ש חולין (ק"מ ע"א) שהאסורין משום ממשקה ישראל אם עלו לא ירדו, א"כ מאי פריך כאן דתיפו"ל משום ממשקה ישראל, והא נפק"מ דבטריפה אם עלה ירד משום דאין פסולו בקודש. והשיב בספר שיח התורה (ע' רמו): קרא דמן הבקר מיירי בכשרין לכתחלה.

8. שפת אמת על מנחות דף ו/א

שם מהתם נפקא ממשקה ישראל. לכאורה י"ל דמהך קרא ממשקה ישראל אסור רק בקרבן ישראל אבל מעכו"ם מקבלין אפי' האסור לישראל אבל מקרא דמן הבקר ה"ל נראה דגם מעכו"ם אין מקבלין כיון דדרשינן מכם בכם חלקתי ולא באומות א"כ מיירי פרשה זו גם בקרבן עכו"ם ואימעט ג"כ בדידהו טרפה. וכן משמע לכאורה דהא בס"ד דבעי למילף ק"ו מבע"מ ודאי גם באומות ה"ל פסול כמו בע"מ דפסול בהו. מקרא דמיד בן נכר לא תקריבו

א"כ ה"ה למסקנא דיליף מקרא דמן הבקר וצ"ע לדינא בכל הני פסולין יוצא דופן וטריפה אי מקבלין מעכו"ם. ואפשר דאפי' מה דאימעט ממשקה ישראל ג"כ אין מקבלין מעכו"ם וצ"ע:

9. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

והנה לענין פסול טריפה לקרבן מדייק בחי' הגרי"ז מהרמב"ם (איסורי מזבח ה. י.) שכתב "בהמה שנולד בה אחת מן הטריפות האוסרות אותה באכילה אסור לגבי מזבח". ש"מ דתליא בדין טריפה האוסר באכילה דהיינו י"ח טריפות גרידא, וכן מוכח מסוגיא דהכא דמקשה דתיפוק ליה ממשקה ישראל, ש"מ דדין טריפה להקרבה תליא בדין ראוייה לאכילה לישראל - ועי' בזה מנח"א (עמ' ס"ג).

10. זבח התודה

אף דרב נקיט להו כחדא לישנא: אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות שקטצן וכו'. עבודה קמייתא נקט וה"ה אם עשה אחד מן הפסולין שאר עבודות דהיינו נתינת הקומץ בכלי או הולכת למזבח או הקטרה [ומאי דפסיל הכא בקמיצה עיי' כל הפסולין אף שירנע שקמיצת הקומץ הוא נגד שקמיצה בנחת והתם בשר על ירי כל הפסולין משום דכיון שגלי קרא דקמיצת הקומץ הוא דוקא בכחונה ולא עיי' זר משום הכי אמרינן דה"ה כל הפסולין פסולין בהן:] זר אויגן וכו'. וז"ה בעל מוס' ושמויי יין דמחללי עבודה כדאמרינן בפ"ב דיבחים אבל פרועי ראש אף שהוא במיתה אינו מחלל עבודה כדאמרינן בתענית דף י"ו ותמיה על התוס' שכתבו להיפך:

11. חדשי הרשב"א מסכת מנחות דף ו עמוד א

בן בתירא, אכולהו פליג אזור ואונן וכל הנך, ל"ה. וקשיא לי אטמא איך אפשר לו להקריב והלא מטמא הקומץ בנגיעה ואף על גב דנימא דמיירי דנטמא בשרץ ודאינו מטמא כלים כדפי' בכל הזבחים מ"מ אוכלין מטמא.

• חדשי הגרי"ז מסכת מנחות דף ו עמוד א

שם, במתני' טמא, והקשה הר"ד דהא בטמא שעבד נפסלת גם המנחה, ואין לומר דמיירי בציבור דהתם ליכא פסול טמא כלל דטומאה הותרה בציבור, והנה טומאה היוצאת מגופו לא הותרה בציבור, והנה זהו רק על הזב עצמו אבל במגע הזב יש לעיין אם יש לו דין טומאה היוצאת מגופו או דחשיב כסתם טומאה, וזה ספק בירושלמי פסחים (פרק ז' סוף הלכה ז'), ופשיט שם דחשיב כזב ע"ש, והנה כל זה הוא בכ"מ משא"כ לענין קודש דטומאתו היא רק מטעם חיבת הקודש ודאי דאין זה אלא סתם טומאה, דהא אין מונים בה ראשון ושני, וא"כ אינה כי אם טומאה סתם וליכא עלה שם טומאת מגע הזב, ולפי"ז שפיר משכחת לה במתניתין טמא דמיירי בטומאה היוצאת מגופו דפסול אף בציבור, והמנחה אינה נפסלת בזה שנטמאת משם דטומאתה אינה כי אם ע"י חיבת הקודש, והוי רק סתם טומאה ולא חשיבא טומאת מגע הזב ושפיר הותרה בציבור, כן תירץ מרן הרב זצ"ל.

• שפת אמת על מנחות דף ו/א

במשנה טמא. תמוה דכבר תני טבול יום ומחוסר כיפורים כמו שתמהו בתוס' זבחים (ט"ו ע"ב) ואפשר לומר קצת דפי' טמא אפי' איטמא בפנים בשעת עבודה דהא טבו"י ומחוסר כפורים בודאי ה' בחוץ דהטבילה היא בחוץ קמ"ל דאפי' נטמא בפנים:

• קהלות יעקב

(כ) דף ו' במתני' אחד מנחת חוטא כו' שקטצן זר כו' טבו"י כו' טמא כו' נשאלתי דבטמא וטבו"י בלש"ה כבר נפסלה המנחה שכרי נטמאה וזכי קאמר צ"ע דיוחזיר וכו' וי"ל דמלך טומאת הקומץ כרי ה"ז מר"ה אפי' בקרבן יחיד בשוגג כול"ה לקמן דף כ"ה. אך זכו תירוצ' רק למד"א טומאתו בשוגג אבל מד"א זריקתו

צשוגג לא משכח"ל דהא כבר נודע עומאחו
 קודם הקטרה שברי עלי אנו דין אס אפשר
 בחזרה. וש"מ בחז"ל שטמא על זה ותיירן
 בשתי דרכים דרך הא' הוא דמשכח"ל
 במנחה חרצה ועדיין לא הוכשרה ואינו
 מק"ט אך זה לא מספיק לשיטת הראש"ד
 ז"ל פ"י מעו"א ח"י דחצת הקודש דאורייתא
 וא"כ מדאורייתא ח"ל הכשר. | בדרך השני
 שמשכח"ל במנחת העומר שהוא ק"ל ועומאח
 הותרה או דחויי זה אלא שהגבירא כי זכ
 או מאורע דבעומאח היואלת מגופו לא
 הותרה בלזור אבל המנחה שנקמלה הא
 איננה עומאח עומאח דמגופה ושפיר כשרה
 לק"ל ועי' במנחת צרוך סי' ק"ז שצ"ח כן
 למגע זכ וזה וכו' שפיר שרו בלזור לפי
 שבהם אינו עומאח היואלת מגופו *).
 הארכתיו בזה קצת לפי שחז"ל לא כחצ
 בזה אלא מלה אחת צרמו והוא תירון
 נכון מאוד.
 ועי' ז"ל בזה דמשכח"ל שרי הקימן פחות
 מכצ"ה דלשיטת החוס' אין אוכל
 פחות מכצ"ה מקבל עומאח ומשכח"ל שגם
 צ"ח מה שנגע צשיריים לא הי' כצ"ה
 ועוד דכצ"ה מחוצרת צעיין וזהו אס לירוף
 כלי לאו דאורייתא. וש"מ צפי' הקדמון
 המיוחס להרשב"א ז"ל שכתב כעין זה ע"ש.

12. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ:

א] ביאור מחלוקת רבנן וכן בתירא:

הנה סברת רבנן בפשטות דעבודת פסולין שם עבודה עלה לפסול ואי אפשר לתקן ולהחזיר, אכן בסברת
 בן בתירא הדבר תלוי בפלוגתא תנאים בדעתו בברייתא לקמן סוף ע"ב, דלמ"ד קמץ ואפילו קידש בכלי
 יחזיר ס"ל דלא חשיב עבודה כלל לפסול, ולמ"ד דוקא קמץ אבל קידש פסל מסקינן דס"ל דעבודת פסולין
 עבודה היא לפסול אלא דלא גמר עבודתה עד קידוש בכלי, ועי' בדברינו לקמן בביאור הענין.

ובדעת רבנן חקר בחי' הגרי"ז אם טעמם דבעבודת פסולין בקמיצה חל חלות פסול על כל המנחה, או דרק מכיון
 שנעשה שם קמיצה ולא הוכשרה ממילא חל על שאר המנחה שם שירים ואי אפשר תו לשוב ולקמוץ. וראה במנח"א

(עמ' ס"ט) שכתב נפק"מ בחקירה זו.
 והנה הגם דקי"ל בזבחים לד: דאין פסול עושה שירים אא"כ מפגל [או טמא - מעילה ה:], ויכול לחזור ולקבל דם מן הצואר, הכא במנחות שאני דדמי לדם שבמזרק
 ובכוס דודאי נפסל - עי' מנח"א (עמ' ע"ד), ועי' שמוכ"ח כצד הראשון דהגרי"ז דעבודת פסולין היא חלות פסול במנחה.

ב] האם המחלוקת כאן היא כמחלוקת בזבחים טו?

בזבחים דף טו. נחלקו בני ר' חייא ור' ינאי בהוליקו זר וחזר והוליקו כהן אם פסול, והרמב"ם פסק כמ"ד
 שפסול, וביאר טה"ק שם טעמו לפי דמחלוקת האמוראים תלויה במחלוקת רבנן וכן בתירא דהכא, והרי
 הלכה כחכמים.

ותמה האבן האול (פסוהמ"ק א. כג.) דאיך יתכן דפליגי אמוראים דמחלוקת תנאים, אלא ודאי דאין שייכות
 בין הענינים. ומבאר המנח"א (מנחות עמ' ע"ה) דלא מיבעי אי נימא דטעמא דרבנן דחל שם קומץ ושירים על

המנחה דזה סברא דוקא במנחה, אלא אפילו נימא דטעמם דעבודת פסול פסלה כל המנחה יש לחלק, דלענין הולכה פליגי דאם מתקן ועושה הולכה אחרת נמצא דהראשונה כלל לא היתה הולכה, ועי"ש דמפרש דגם אליבא דבן בתירא המכשיר כאן וסבר דלא חל שום פסול, אפ"ה יש לפרש דלגבי הולכה נחלקו אמוראי אם אפשר לתקוני.

ובענין זה האם עבודת פסולין הוי חלות פסול בקרבן או דרק חסר עבודה - עי' קה"י זבחים (סי' י"ג) שהאריך בזה ובביאור המחלוקת דזבחים דף טו., וע"ע רעק"א ריש פ"ב דזבחים, ומקדש דוד (ריש סי' ט"ו).

13. קהלות יעקב- זבחים סימן יג

סימן יג

בענין עבודת זר

דף ט"ו כוליו זר וכחזירו ככן וחזר וכוליו פליגי זה בני ר"ח ור' ינאי ח"א כשר וח"א פסול מ"ס אפשר לתקוני ומר סבר ח"א לתקוני ולכאורה ה"י נראה דיסוד מחלוקתם הוא אם זר [או שאר הפסולים לעבודה] עושים פסול בהקרצן, או דכו"ל כחילו נעשה ממילא ופסול רק משום שחסר עבודת ככן דאי אמרי' שהזר עושה פסול בהקרצן, אז אפי' הדר עמיד לה ככן ח"א לתקוני שהרי כבר נפסל הקרצן, ואי אין כאן פסול רק שטעודתו כמאן דליחא, ואין צעין עבודה זכה, אפשר לתקוני שיחזור והכבן יעשה הולכה ויש כאן הולכה זכה.

אבל נראה דח"א לפרש דזככי פליגי, דאמרי' להלן בסוגיא, הוליו ככן וכחזירו וחזר וכוליו זר אמר רב שימי ז"ל לדברי המכשיר כוליו ככן לבסוף [משום דאזיל צתר הולכה בתרייתא] פסול הכא כוליו זר לבסוף שהרי בתרייתא היתה זר ולדברי הפוסל כוליו ככן לבסוף [משום דאזיל צתר קמייתא שהיתה זר] כשר הכא כוליו זר לבסוף [שהרי קמייתא היתה זכה] וכדפי' רש"י ז"ל כ"ז. ומבואר דמחלוקתם היא מכו עיקר ההולכה המכשרת את הקרצן אי קמייתא, שעל זה דיברה

לי' אלא שאין הפסול חל על הקרצן, רק על העבודה דמקרי עבודה פסולה ואסור להקריז לגזרה על ידי עבודה פסולה, ומשוי' ככשר ופסול שטעו כאחת גי' פסול, מחמת שמקריז לגזרה בעבודה שנפסלה על ידי תערובת מעשה הפסול, אבל היבא שאפשר לזטל ולעקור כל מעשה הפסול צאופן שכל העבודות הצריכות לעשות יהא ע"י הכשר ודאי הקרצן כשר דעבודת הפסול אינו מטיל פסול על החפלא של קרצן עלמו רק על העבודה וכל שסילק העבודה הפסולה ואין המזבח נהנה כלל מאותו עבודה שפיר כשר, ומשוי' נמי מאן דאזיל צתר בתרייתא שפיר כוכשר כשהוליו זר וכחזירו וכוליו ככן דהא מעשה הזר נעקר ואין למזבח כלל ממעשה הזר, וכן זר שסודר וכי שפיר פורקה וחזר ככן וסודרה.

(ד) והנראה בזה דודאי כל בני פסולין שפסלתן תורה לעבודה, זר, בעימ', ושמאל וכי קעבדי פסול ממש ולא רק משום חסרון עבודה דכבן כשר פסולין

14. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן טו

בזבחים רפ"ב (ט"ו ע"ב) חשבינן כלהו פסולים דמחלי עבודה והם זר אונן טבול יום מח"כ מחוסר בגדים שלא רחוק ידיים ערל טמא יושב עומד ע"ג כלים וכן שמאל ע"ש והנה יש לחקור בזה דפסולים מחלי עבודה אי הטעם משום דחשיב כאילו לא נעשית העבודה כלל דאין עבודה כשרה בהם וא"כ הפסול הוא רק משום

חסרון העבודה או דעבודת פסולים פוסלת הקרבן עצמו ונ"מ בעבודה שאפשר לתקונה כגון אם מלח זר דאמרין במנחות (כ.). דפסול אי אמרינן דרך דלא הוי עבודה יכול הכהן לחזור ולמלוך ואם עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן אי אפשר לתקונה עוד איכא נפקותא אי טעון עיבוד צורה דאי עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן הו"ל פסולו בגופו וישרף מיד ואי רק משום דמחוסר עבודה טעון עיבוד צורה עוד איכא נפקותא אי אכיל מיניה אי עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן לוקה משום כל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו ואי רק מחוסר עבודה כיון דפסול לא הוי ליכא ל"ת:

15. תוספות מסכת מנחות דף ו עמוד א ד"ה בן בתירא

בן בתירא אומר יחזור ויקמוץ בימין - למאי דמוכח בגמרא דהוא הדין אכולהו פסולי דלעיל יש לתמוה דלא עריב פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון דאית ליה הכשירא ביום הכיפורים קבוע עבודה ולא תועיל בה חזרה.

- שטמ"ק אות לד

16. זבח התודה

קמץ בשכאל פסול, אף שלא ניתן עדיין הקומץ בכלי שרת וה"ה בכל הני פסולין דלעיל: בן בתירא אומר יחזור, וה"ה דפליג בשאר פסולין דמתניתין וסבירא ליה דמתני בחו חזרה ונדאיתא בגמרא: קמץ ועלה בידו צרור וכו' פסול, דכתיב מלא קומצו ולא מהני בזה חזרה כמו בשארי פסולין דלעיל ואפשר דגם בן בתירא מודה בזה [תוס' דף יו"ד ע"ב]: חביתי כה"ג ר"י אמר אינה קרושה להצאין, היינו אפילו הביאה בבקר מביתו עשרון שלם ונתן

17. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

או גרגר מלח - בפשטות הכוונה שהיה במנחה מלח ועלה בקמיצתו, וצ"ע הרי הדין מלח הוא למלוך את הקומץ גרידא. ועי' שפ"א שמבאר עפ"י שיטת הרע"ב דלכתחילה צריך למלוך גם את המנחה, וראה בענין זה בדברינו במתני' לקמן יח. (ד"ה ולא מלח).
אולם ברש"י לקמן יא. (ד"ה מלח) מפורש דמיירי במתני' במלח שניתן על הקומץ, וא"כ הדרא קושיא מהו עלה בידו גרגר מלח, ועי' מה שביאר בזה המנח"א (עמ' קנ"ה).

18. שיטה מקובצת אות יד

• איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

או קורט של לבונה - בשטמ"ק (אות י"ד) מבאר מדוע אין במנחה מלח ולבונה בשעת הקמיצה. ומה שכתב השטמ"ק דמסלק הלבונה לצדדין בשעת קמיצה - כ"כ הרש"י לקמן ריש יא., והוא תוספתא דמנחות (א. י.) והובאה בסוטה דף יד: [ועי' מה שכתבתי על רש"י ריש יא.].

19. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד א

קמץ ועלה בידו צרור וכו' - האם בן בתירא פליג ומכשיר אף בסיפא דמיירי בעבודה פסולה או רק ברישא דמיירי בעבודת פסולין - הדבר תלוי בשני תירוצי התוס' לקמן י: ד"ה קמץ, וראה מה שציינתי שם דהקר"א ושפ"א פליגי על תוס' דהתם וסברי דאדרבה בסיפא דמתני' לכו"ע יחזיר ויחזור ויקמוץ.

=====

20. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד ב

סד"א הואיל ואמר ר"ש שלא יהא קרבנו מהודר כי קמצי לה פסולין נמי תתכשר - פי' דר"ש הוא דדריש טעמא דקרא כדלעיל ב: ומוציא מכח זה נפק"מ, וס"ד דאף הכא משום טעמא דקרא תהא מנחת חוטא כשירה ע"י עבודת פסולין.

21. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד ב

שמאל דאשכחן לה הכשירה ביוהכ"פ:

יסוד הגר"ח שגם קטורת דכל השנה מותר להוליכה בשמאל, אלא שאין בה דין הולכה:

הגר"ח בהל' תמידין ומוספין הוכיח ממתני' דתמיד פ"ו דבקטורת של כל השנה גם הותר הולכתה בשמאל ונמצא שאין זה דין דוקא ביוהכ"פ שהותר בשמאל, והקשה הגר"ח א"כ אמאי נקטה הגמ' דשמאל הותר מכללו רק ביוהכ"פ הרי בכל השנה הותר מכללו, ומחדש הגר"ח דבקטורת דכל השנה אין כלל דין הולכה ולכן אינו נחשב הותר מכללו מה שכשר בשמאל, רק ביוהכ"פ נאמר דין 'הבאה' ומה שכשר בשמאל חשיב הותר מכללו.

ועי' מנח"א (עמ' ע"ז) דלכאורה ממתני' זבחים מב: מוכח דיש עבודת הולכה בקטורת דכל השנה ואשר על כן שייך לפגל בה דאין בה עבודה אחרת, וכ"כ הקר"א שם וחזו"א (מנחות כב. ז.) ודלא כהגר"ח, עי"ש, וראה עוד בזה מנח"א זבחים (ח"ב עמ' רל"ג).

22. שיטה מקובצת אות ו

23. קהלות יעקב

ד) ד"ו ע"ב שחיטה לאו עבודה היא
וכא"פ שחיטת פרה צור
פסול כ"י שאני פרה דקדשי צדקה היא
כ"י מידי דכוח אמירות נגעים לכא"פ
דמירות נגעים נהי דטעון כהן מ"מ א"ל
צגדי כהונה ולא קידוש ידו"ר לפי שאינה
עבודה כלל ואילו צגי פרה אדומה הן
רפ"ד דפרה דטעון קידוש ידים ורגלים
ומחוסר צגדים פסולה. ונלע"ך דלמסקנת
כגמי מידי דכוח אמירות נגעים אכ"י
דא"ל בשחיטת הפרה אלא כהונה אצל לא
צגדי כהונה ולא קידוש ידו"ר וכא דתנן
דטעון צג"כ וקידוש ידו"ר הוא אשאר
עבודות שצפרה וזכו דין חדש והש"ח
ישמרינו מטעות ושגיחא ולהלכה זה צ"ע
גדול. ושוב כראוני צגצורת ארי יומא לדף
מ"ב ד"ה חד אמר שדעתו ז"ל דצפרה
למד"א דצטי כהן בשחיטה צטיון נמי צגדי
כהונה וקידוש ידו"ר ע"ש ול"ע טובא *).

24. שיטה מקובצת אות ט

25. חידושי בתרא

צח) ו. קמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזור ויקמץ בימיו. והובא בסטנסיל מהגרי"ז ז"ל וז"ל הא דלרבנן אינו יכול לחזור ולקמץ היינו משום דקמיצת פסולין חשיבא קמיצת רחילא שם שיריים על הגשאר ולא שייך בזה קמיצת אחרת, ויש להסתפק אם הוי פסול קמיצת פסולין, או דלא חשיבא כלל קמיצת לענין הכשר וחסר עבודת הקמיצה, ורק דלחזור ולקמץ א"א דכבר נעשה שיריים, והנה הרמב"ם כתב בפ"א מפסות"מ ה"ד קמץ עד שהוא בחוץ ונכנס לפנים יחזור ויקמץ והוא מהתוספתא, והביאור דאף דלא פסק כבן בתירא מ"מ הא כקמץ בחוץ גם לרבנן יחזור ויקמץ והיינו משום דעבודת חוץ לא חשיבא עבודה, ולפי"ז לענין קמיצת פסולין נמי יהיה הנפק"מ דאם קמץ הפסול בחוץ יחזור הכשר, ולא משמע כן דיהיה שייך דין בבואם, אבל אם נימא דבקמיצת פסולין מלבד חסרון קמיצת כשר איכא פסול קמיצה שנעשה בפסול, ולפי"ז גם בקמץ הפסול בחוץ נפסלה ולא מהני שיחזור הכשר ויקמץ בפנים ע"כ.

26. איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד ב

קמץ ואפילו קידש - כתב החזו"א (סי' כא. ד.) דלפי"ז אפשר דלבן בתירא דאפילו קרב הקומץ ימלאנה ויחזור ויקמץ כדין מנחה שחסרה קודם קמיצה כדמסקינן לקמן דף ט.

27. חידושי הרשב"א מסכת מנחות דף ו עמוד ב

וא"ת והא אשכחן בקבלה שנעשית בפסולין דפסולה כדתנן [זבחים טו, ב] כל הזבחים שקבל דמן זר ואונן כו' פסל אלמא קבלת פסולין עבודה היא וכמו כן נימא דמתן כלי של פסולין דדמיא לקבלה נימא דלא יהא לה תקנה ונהי דנימא דקמיצת פסולין לאו עבודה היא היינו משום דגלי בה קרא דוקמץ דיש לו תקנה אבל מתן כלי דלא גלי ביה קרא אימא דעבודה היא שהרי יש לנו לדמותו לקבלה להשוות עבודות דמנחה לעבודת דם שכתבו שאנו מכשירים שחיטה בזר ופוסלין בקבלה כמו כן גבי מנחה אעפ"י שנכשיר קמיצה בחזרה לא נכשיר מתן כלי משום דיש לנו לדמות(ו) מתן כלי לקבלה.

• איזהו מקומן מסכת מנחות דף ו עמוד ב

א קמיצת פסולין לאו עבודה היא כי עבד מתן כלי מאי הוה - הקשה המיוחס לרשב"א הא אשכחן בזבחים טו: דנהי דשחיטת פסולין כשירה מיהו קבלת פסולין עבודה היא ופסולה, וה"נ נימא דאף דגלי קרא לבן בתירא דקמיצת פסול לא פסלה מיהו קבלה תפסול, ויתירץ דקבלה בזבח ה"ט דפסולה לפי שאי אפשר לתקן ולהחזיר הדם לצואר משא"כ במתן קומץ לכלי שאפשר לתקן ולהחזירו לביסא, ע"ש שהרחיב בזה.

28. חידושי הגרי"ז מסכת מנחות דף ו עמוד ב

בגמ' לעולם עבודה היא ולא גמרה עבודתה עד דעביד לה מתן כלי, משמע דהא דבעינן קידוש כלי אין זה מטעם דקידוש כלי מועיל דלא מהני חזרה, וכאשר באמת מבואר כן לקמן (דף ק' ע"א) לענין קמיצת לילה, אלא עיקר הטעם דבעינן קידוש כלי היינו משום שלא גמר עבודתה, וצ"ע למ"ד לקמן (דף כ"ו ע"א) דלא בעינן קידוש קומץ בכלי אם מהני חזרה, דאם הטעם משום דלא גמרה עבודתה, א"כ היינו דוקא אם בעינן קידוש כלי שייך לומר דעדיין לא נגמר, אבל למ"ד דיכול לעובדה גם ביד בלא קידוש כלי ע"כ כבר גמרה עבודתה בקמיצה בלבד, אבל אם הטעם משום דקידוש כלי מועיל דלא מהני חזרה א"כ אפילו למ"ד דלא בעינן קידוש כלי, אבל מ"מ כל שאין כאן קידוש שפיר מועיל חזרה כיון דלא נתקדש.

29. חידושי בתרא

נתקדש. אבל יש מפכירים סוגייתנו דסברא זו דלא גמרה כו', הוא רק בעבודת פסולים שהקמיצה עצמה אינה פוסלת רק אחר שנתנה לתוך כלי, אבל בקמיצת כשרים בודאי נחשב לעבודה קודם שנתקדש בכלי ולפי פירושם אין מחלוקת בין הסוגיות דבדף ק. מיירי בקמיצת כשרים, אלא שעשוה בלילה, ולכן קידוש הכלי מועיל רק לענין זה שלא מהני חזרה, אבל כאן מיירי בקמיצת פסולים ולכן בלי קידוש כלי אין גמר עבודתה. וע' סימן הבא.

קיא) ו: לעולם עבודה היא ולא גמרה עבודתה עד דעביד מתן כלי. הובא מהגרי"ז ז"ל בסטנסיל וז"ל משמע דהא דבעינן קידוש כלי אין זה מטעם דקידוש כלי מועיל דלא מהני חזרה וכאשר באמת מבואר כן לקמן ק. לענין קמיצת לילה, אלא עיקר הטעם דבעינן קידוש כלי היינו משום דלא גמרה עבודתה, וצ"ע למ"ד דלא בעינן קידוש קומץ בכלי אם מהני חזרה, דאם הטעם משום דלא גמרה עבודתה א"כ היינו דוקא אם בעינן קידוש כלי שייך לומר דעדיין לא נגמר, אבל למ"ד דיכול לעובדה גם ביד בלא קידוש כלי ע"כ כבר גמרה עבודתה בקמיצה לחוד, אבל אם הטעם משום דקידוש כלי מועיל דלא מהני חזרה א"כ אפילו למ"ד דלא בעינן קידוש כלי אבל מ"מ כל שאין כאן קידוש שפיר מועיל חזרה כיון דלא

קהלות מגחות סימן ב יעקב

דאע"פ ששטעט שלא לשמה מ"מ שם שולת תמיד עלה ועולת תמיד לא נפסלת בהקדשה קודם התמיד גם היכא שלא עלה לחוצותיו ויש ללמד ולחלק העניינים וקצתו.

סימן ג

בענין ממשקה ישראל

א) בהא דאמר רשב"ל במנחת העומר שקמלה שלא לשמה כשרה ולריך עומר אחר להתיר שרייט באכילה ואקשינן מיקרב היכי קרבה הא צעין ממשקה ישראל וכו' ומשני קסבר רשב"ל אין מחוסר זמן לבו ציוס. ונ"ע דבשלמא בדבר שכל פסולו אינו אלא מחמת זמנו לפי שעדיין לא הגיע זמן הקרבנות או לפי שיש קרבן אחר הטעם הקרבה לפניו שייך לומר להכשירו מטעם אין מחו"ז לבו ציוס, אבל כשיש פסול בעצמו של הקרבן או בעבודת הקרבן אע"פ שיעבור הפסול בו ציוס מ"מ כל זמן שפסולו בו ודאי שהוא פסול, והרי לענין אכילת הדיוט לפני העומר ודאי לא נתיר מטעם אין מחו"ז בו ציוס וה"ה פסולו לגבוה שברי כלל הוא דמה שאסור להדיוט פסול לגבוה.

ועיין ציומא ס"ג דאמר רבנן וכו' דאמר מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי הא דארי ח"ש שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הכיכל פסולות אי שחטן בחוץ נמי פטור דלא קרינן צ"י ראוי אל פתח אוהל מועד [ולא אמרי' אין מחו"ז לבו ציוס] דמחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי. משמע בהדיא דלענין שלמים צפנים קודם פתיחת דלתות הכיכל פשוט דפסול שהרי העבודה היחה שלא כדינה ולא עלה על הדעת כלל להכשיר לפני פתיחת הדלתות מטעם אין מחו"ז לב"צ ורק שהי מקום לומר דמלך אין מחו"ז לבו ציוס כבד יתחייב משום שחטו חוץ אם שחטן בחוץ

דכבר נחשז ראוי אל פתח אוהל"מ וכיון דארי"ה דכ"ג כמחוסר מעשה דמי פטור נמי על בחוץ אבל זה שאינו מתקבל צפנים קודם פתיחת דלתות הכיכל לא דנו בו כלל מטעם מחו"ז לב"צ כיון שהעבודה אינה כדין [ובסוגיא זו דיומא לריכז צירור להשוותה כולה עם סוגיא דמנחות. והש"ת יאיר עיניו בחור"ק] ועכ"פ הא מבוחר בהדיא דלא שייך כלל להכשיר צפנים קודם פתיחת דלתות הכיכל מטעם אין מחו"ז לב"צ וכמש"ת. ולכא"י ה"ה דלא שייך להכשיר מה שאינו ממשקה ישראל עכשיו מטעם דאין מחו"ז לבו ציוס וכנ"ל.

והנראה דמכאן מכאן דהא דאמר שהאסור להדיוט אסור לגבוה לא אמרוהו חז"ל בתורת סימן לניין לנו שדבר האסור להדיוט אסורו תורה גם לגבוה אלא טעמא הוא דמה שאינו ממשקה ישראל זהו סיבה שמחמתו פסול לגבוה והפסול לגבוה הוא מסתמך מחמת זה שאסור להדיוט [וענינו הוא לפי שנתניה גרועה היא כשנותן מה שאינו ראוי לעצמו וכו' כנותן את הפסולת והגרוע שצידו. ולפי"ז אין הפסול מחמת שהוא דבר האסור להדיוט אלא מחמת שהוא דבר שאינו ראוי לו להדיוט [וצעיקר הדברים כבר חקרו צדקה אחרונים בתראי ובאריך צדקה בספר נאות יעקב] ועפ"י יש לבאר הא דאין מחו"ז לבו ציוס מסלק פסול דממשקה ישראל דכיון דאמרין דאין מחו"ז לב"צ ורואין אנו כאילו כבר הגיע מה שעתיד להיות ח"כ נבי דודאי האיסור להדיוט לא הותר כל זמן שלא קרב העומר ואינו עדיין "מוחר" להדיוט מ"מ כבר נקרא "ראוי" להדיוט כיון שבו ציוס יחא מותר לו והרי זה נקרא כבר כנותניה מן היפה שלו.

ב) ובירושלמי פ"ד דסוכה ה"ז אהא דתנן שביין והמים המגולין פסולין מעל גבי המזבח ואמרין מאי טעמא

ד) ראיתי בקובץ שיפורים להגרא"צ ווסרמן ז"ל לפסחים אות קל"ז

יש מקשים היכי מקריבין קרבנות ציוס"כ וכה לא היו ממשקה ישראל ע"ש. וצפשונו לק"מ דהא מלכותן בכך ובדאמר' כה"ג צ"י גיב"י לענין חלצ ודס וכאן צמנחות לענין מנחת העומר מפירות שביעית. וס"ס בקובץ שיפורים כתב דציוס"כ אין המאכל אסור אלא יומא קגרים שאסור באכילה וממשקה ישראל לא היו אלא כשהמאכל אסור ואע"פ שגם איסור מוקלה יומא קגרים ואמר' גבי איסור מוקלה שאם הוא אסור מדאורייתא אית צ"י פסול ממשקה ישראל איסור מוקלה שאני שסיבת האיסור הוא בהחפלא לפי שהוא מוקלה אבל ציוס"כ שכל האוכלין שצטולס אסורין אין סיבה מיוחדת בהמאכלים לאוסרן אלא יומא קגרים ע"ש בקובץ שיפורים. ועיקר סברא זו מבוארת בתוס' יומא דס"ד א' ד"ה התם לפ"מ שביארו שם דסוגיא דהתם סובר דיש מחוסר זמן לב"צ וכש"כ דלילה הוא מחו"ז והקשו לפ"ז דא"כ היכי אמרינן לילה להרצאה וכה למד"א דע"ה נידחין הו"ל כלילה דחוי ועוד כל קרבן שער עליו כלילה לפסול מטעם דהוי נראה ונדחה ותירצו דכיון דאינו מחוסר מעשה בגופו ועוד שכלילה אינה ראוי לשום קרבן ל"ש צדקה דין דע"ה נדחין ע"ש. ונראה ביאורו דמכיון דכל הקרבנות שצטולס פסולין כלילה אלמא שאין הדיחוי והריעותא בהקרבנות אלא בהזמן שזה הזמן כלילה דחוי מהקרבנה ולכן אין כלילה עושה דיחוי לקרבנות וה"ה דכוותה ציוס"כ מאחר שכל האוכלין שצטולס אסורין מוכח שאין משום ריעותא באוכלין נאסרו אלא שהזמן דחוי מהיתר אכילה ולכן אין המאכלים דבר הדחוי ממשקה ישראל [אך בלא"ה לק"מ דהא מלכותן בכך וכנ"ל].